

GYS

BELEDİYE VE BAĞLI KURULUŞLARI İLE MAHALLİ İDARE BİRLİKLERİ PERSONELİ (3. GRUP)

GÖREVDE YÜKSELME SINAVLARINA HAZIRLIK

KONU ANLATIMLI - SORU BANKASI

Soruların çözümlerine,
kitabın baskı tarihinden
sonraki güncellemelere ve
konulardaki ek formlara erişebilmek
için QR kodu okutunuz.

Komisyon
BELEDİYE VE BAĞLI KURULUŞLARI İLE MAHALLİ İDARE BİRLİKLERİ PERSONELİ
GÖREVDE YÜKSELME SINAVLARINA HAZIRLIK KONU ANLATIMLI SORU BANKASI
(3. GRUP)

ISBN 978-625-8516-89-0

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2026, Ankara

Yayın-Proje: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mah. 204. Cad.
No: 141/A-33
Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız;

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personeli Görevde Yükselme Sınavlarına Hazırlık Konu Anlatımlı Soru Bankası kitabımız, yayımlanan son sınav ilanındaki konular baz alınarak alanında uzman yazar komisyonumuz tarafından hazırlanmıştır. Yayınımızda yer alan bazı soruların çözümlerine, baskı tarihinden sonraki güncellemelerine ve konulardaki ek formlara erişebilmek için dış kapakta yer alan QR kodu okutunuz. Yayınımızdaki konularda teorik çerçeve net bir şekilde çizilmiş, çözümlü ve cevaplı testler ile pratiğe ilişkin çok sayıda örneğe yer verilmiştir. Anlatılan konuların zihinde somutlaşması için konuların arasına yazar notları, şemalar ve tablolar da eklenmiştir. Kitabımızda, daha önceki sınavlarda sorulmuş olan soru ve çözümler ilgili konuların arasına yerleştirilmiştir. Okuyucuların toplam iş yükü gözetilerek, öz ve net bilgilerden uzaklaşmadan, güncel ve çalışmalarını pekiştirecek yöntemleri sunmak amacıyla özenle hazırlanan bu yayınınızın sınava hazırlanan siz değerli okuyucularımıza katkı sağlamasını diliyoruz. Kitaba ilişkin sorularınızı yayinevi@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538-5949240 numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

PEGEM Akademi Yayıncılık

DİKKAT

Bilindiği üzere, 4/07/2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de (KHK), Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi’ne yönelik “Bakanlar Kurulu, Başbakan” ibarelerine yönelik düzenlemeler yer aldı.

Söz konusu düzenlemeyle;

Yürütme maddeleri

MADDE 72 – (1) Yürürlükte bulunan kanun ve kanun hükmünde kararnameler ile 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerin yürütme maddelerinde Bakanlar Kurulu ve bakanlara yapılmış olan atıflar Cumhurbaşkanına yapılmış sayılır.

Tüzükler, Bakanlar Kurulu kararları ve yönetmelikleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, bu Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklik yapılan kanunların ilgili maddeleri gereğince yürürlüğe konulmuş olan tüzükler, nizamnameler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür.” hükümlerine yer verilmiştir.

T.C. Anayasası’nın Geçici 21’inci maddesinde ise “Kanunlar ve diğer mevzuat ile Başbakanlık ve Bakanlar Kuruluna verilen yetkiler, ilgili mevzuatta değişiklik yapılmıncaya kadar Cumhurbaşkanlığı tarafından kullanılır” hükmüne yer verilmiştir.

Diğer taraftan, kitabımızda, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personeli Ünvan Değişikliği Sınavına yönelik yer verilen konular <http://www.mevzuat.gov.tr/> internet adresinden güncel olduğu düşünülerek aynısına yer verilmiştir. Ancak, bazı mevzuatlarda “Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlık isimleri” gibi ibarelerin güncellenmediği görülmüştür.

Okuyucularımızın, kitapta yer alan bazı mevzuatlarda ve çıkmış sorularda “Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlık isimleri” gibi ibarelerin yer alması halinde yukarıdaki kanun hükmünün göz önüne alınarak değerlendirmeleri gerekmektedir.

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm: 5393 Sayılı Belediye Kanunu	1
2. Bölüm: 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu	20
3. Bölüm: 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu.....	31
4. Bölüm: 442 Sayılı Köy Kanunu	43
5. Bölüm: 5355 Sayılı Mahallî İdare Birlikleri Kanunu.....	52
6. Bölüm: 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu	59
7. Bölüm: 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu	76
8. Bölüm: Osmanlı İmparatorluğu'ndan 1982 Anayasası'na Kadar Türkiye'nin Anayasal Geçmişine Bir Bakış	89
9. Bölüm: T.C. Anayasası	96
10. Bölüm: Türkiye'nin İdari Teşkilatı	144
11. Bölüm: 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu	154
12. Bölüm: Atatürkçü Düşünce Sistemi	200
13. Bölüm: Kamu İdareleri İle Mahallî İdarelerde Halkla İlişkiler ve İletişim	215
14. Bölüm: Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	246
15. Bölüm: Noktalama İşaretleri	260
16. Bölüm: Yazım Kuralları	267

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Belediyenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Belediyenin görev ve sorumlulukları

Madde 14- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75'inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya **yaptırır. (Mülga son cümle: 12/11/2012-6360/17 md.) (...)** **(Ek cümleler: 12/11/2012-6360/17 md.)** Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

b) (...) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir; cemevlerinin yapım, bakım ve onarımını yapabilir. **(Değişik ikinci cümle: 12/11/2012-6360/17 md.)** Gerekteğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/17 md.; Değişik: 12/7/2013-6495/100 md.) Belediyelerin birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, sporu teşvik etmek amacıyla yapacakları nakdî yardım, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeleri için tahakkuk eden miktarın; büyükşehir belediyeleri için binde yedisini, diğer belediyeler için binde on ikisini geçemez.

(İptal fıkra: Anayasa Mahkemesinin 24/1/2007 tarihli ve E. 2005/95, K. 2007/5 sayılı Kararı ile.)

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar.

Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümleri saklıdır.

(Ek fıkra: 1/7/2006-5538/29 md.) Sivil hava ulaşımına açık havaalanları ile bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Belediyenin yetkileri ve imtiyazları

Madde 15- Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

a) Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.

b) Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.

c) Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.

d) Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.

e) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletletmek; kaynak sularını işletmek veya işletletmek.

f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek.

g) Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.

h) Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.

i) Borç almak, bağış kabul etmek.

j) Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.

k) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.

l) Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

m) Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.

n) Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.

o) Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sivilaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.

p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.

r) (Ek: 12/11/2012-6360/18 md.) Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda

tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiğı ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek,

s) (Ek: 4/4/2015-6645/84 md.) Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.

ş) (Ek:24/12/2020-7261/33 md.) Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yürütmek.

(Ek fıkra: 4/4/2015-6645/84 md.) (s) bendi uyarınca asansörlerin yıllık periyodik kontrolünü yapacak belediyeler ile yetkilendirilmiş muayene kuruluşlarının sahip olması gereken şartlar, yıllık periyodik kontrol esasları ile yıllık periyodik kontrol ücretleri Türkiye Belediyeler Birliğı, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğı ve Türk Standartları Enstitüsü temsilcilerinin de yer alacağı bir komisyon tarafından belirlenir. Konuya ilişkin düzenlemeler, komisyon kararları doğrultusunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılır.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/18 md.) (r) bendine göre verilecek yer seçim belgesi karşılığında alınacak ücret Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca belirlenir. Ücreti yatırılmasına rağmen yirmi gün içerisinde verilmeyen yer seçim belgesi verilmiş sayılır. Büyükşehir sınırları içerisinde yer seçim belgesi vermeye ve ücretini almaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

(l) bendinde belirtilen gayrisihhî müesseselerden birinci sınıf olanların ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, büyükşehir ve il merkez belediyeleri dışındaki yerlerde il özel idaresi tarafından yapılır.

Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceğı gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67'nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.

İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere

P
E
G
E
M

A
K
A
D
E
M
İ

OSMANLI'DAKİ ANAYASACILIK
HAREKETLERİ

A. Sened-i İttifak (1808)

Padişahın yetkilerini kendi isteği dışında sınırlayan ilk belgedir.

- ▼ Osmanlı'daki ilk anayasal belgedir. Misak niteliğindedir.
- ▼ Padişah II. Mahmut ile Ayanlar arasında imzalanmıştır.
- ▼ Bu sözleşme ile padişah, ayanların varlığını tanımıştır. Sadrazamın keyfi eylemlerini önleme konusunda söz vermiştir. Ayanlar da padişaha itaat sözü vermiştir.
- ▼ Devlet iktidarının sınırlanabileceği düşüncesi ilk kez ortaya çıkmıştır.
- ▼ İngiltere'de ortaya çıkan ve dünya tarihinde yönetenlerin yetkilerini sınırlandıran ilk belge olan 1215 tarihli Magna Carta Libertatum ile benzerlik gösteren bir belgedir.

B. Tanzimat Fermanı (1839)
(Gülhane Hatt-ı Hümayunu)

- ▼ Osmanlı'da ilk kez "Kanun Üstünlüğü" getirilmiştir.
- ▼ Devletin bütün uyrukları için temel hak ve özgürlükleri tanıma temel fonksiyonu olarak kabul edilmiştir. Bu belge bir anayasa değildir. Padişahın fermanıdır.
- ▼ Tanzimat, adalet ilkesini ön plana çıkaran bir fermanıdır.
- ▼ Padişahın yetkileri ilk kez kendi isteğiyle sınırlandırılmıştır.
- ▼ Belge sırasıyla askere almada adalet, vergide adalet getirmiştir. Genel müsadere yasağı getiren bu belge (Kişinin mallarına isteği dışında el konulamayacağı) mülkiyet hakkını getirmiştir. Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi, mahkemelerin aleniliği ve ticaret serbestisi bu fermanla gelmiştir.

C. Islahat Fermanı (1856)

- ▼ Islahat Fermanı, eşitlik ilkesini getiren bir belgedir.
- ▼ Gayrimüslimlere yönetim ve eğitim-öğretim alanlarında eşitlik tanınmıştır.
- ▼ Bir anayasa değil merkezi idarenin tek taraflı tasarrufudur.
- ▼ Gayrimüslimlere memur olma hakkı ve bedelli askerlik (cizye kaldırıldı) getirilmiştir.
- ▼ Gayrimüslimlere yerel meclislere katılma hakkı verilmiştir.
- ▼ 1876'ya kadar mutlak monarşi vardı.
- ▼ 1876'da Meşrutiyet'in ilanı ile meşruti monarşiye geçilmiştir.

ANAYASALAR

A. Kanunuesasi (Meşrutiyet - 1876)

- ▼ Türk tarihinin ilk yazılı anayasasıdır. Padişah'ın yetkilendirdiği bir komisyon tarafından hazırlanmıştır.
- ▼ Osmanlı İmparatorluğu Kanunuesasi'de üniter devlet olarak kabul edilmiştir. Devletin resmi dini İslam'dır. Padişah mutlak anlamda sorumsuzdur.
- ▼ Türk tarihinde ilk kez parlamento bu anayasa döneminde kurulmuştur (**Meclis-i Umumi**).

Meclis-i Umumi: Heyet-i Ayan ve Heyet-i Mebusan olmak üzere ikili meclisten oluşmaktadır.

↳ **Heyeti Ayan:** Üyelerini Padişah seçmektedir.

↳ **Heyet-i Mebusan:** 4 yılda bir yapılan seçimle iş başına gelmektedir.

* İlk kez "Gizli Oy İlkesi" bu anayasada gelmiştir.

* Bakanlar Kurulu Padişaha karşı sorumludur. Yürütme iki başlıdır. Padişah ve Heyet-i Vükela'dır. Heyet-i Vükela'nın başı Sadrazam'dır. Heyet-i Vükela da Padişah'a karşı sorumludur.

Özellikleri

- ▼ Kaziistik ve sert bir anayasadır. Devlet biçimi monarşidir.
- ▼ Devletin dili Türkçe; devletin dini İslam'dır.
- ▼ Temel hak ve özgürlüklere ilk kez bu anayasa döneminde yer verilmiştir.

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDAN 1982 ANAYASASI'NA KADAR TÜRKİYE'NİN ANAYASAL GEÇMİŞİNE BİR BAKIŞ

- ▼ Temel hak ve özgürlüklere önem vermeyen, çoğunlukçu bir anayasadır. Otorite hürriyet dengesinde otorite yönünde ağırlığını artırmıştır.
- ▼ Bu Anayasa yürütmeyi ve özellikle Cumhurbaşkanı'nı güçlendiren bir anayasa olmuştur.
- ▼ 1982'de parlamentodaki tikanıklıkları giderici hükümlere yer verildi; Parlamento'daki tikanıklıkların giderilmesine **parlamentonun rasyonelleştirilmesi** ifadesi de kullanılmaktadır.

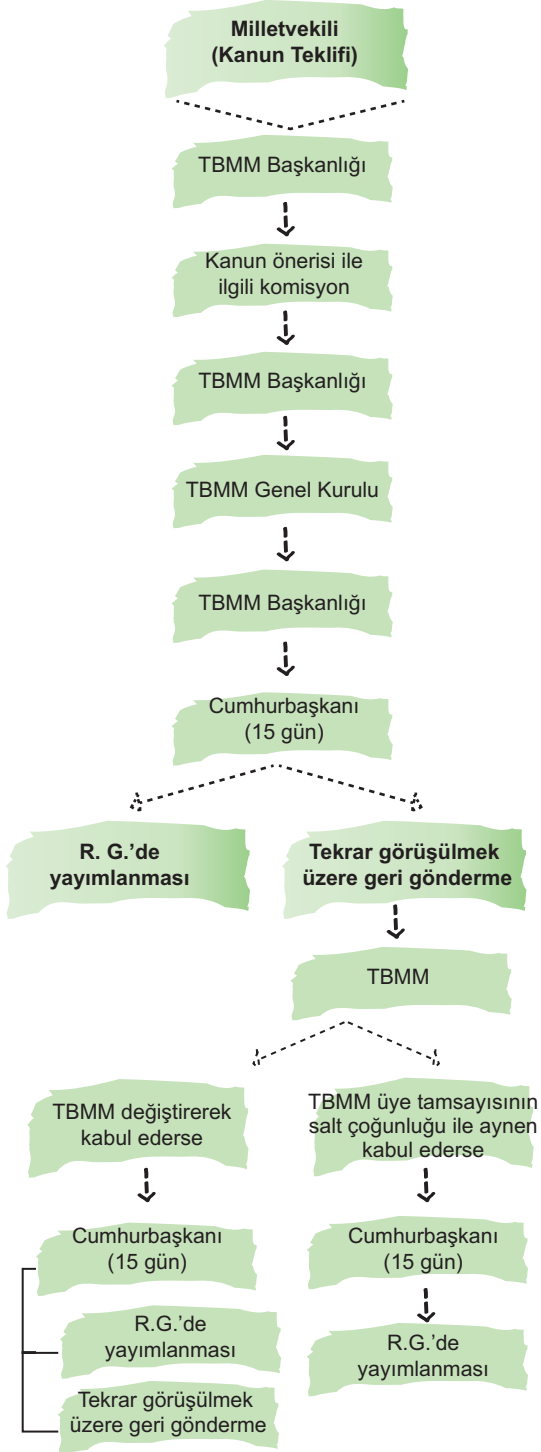
İlk kez 1982 Anayasası'nda yer alan kurumlar ve düzenlemeler:

- ↳ Devlet Denetleme Kurulu
- ↳ Yükseköğretim Kurulu
- ↳ Hâkimler ve Savcılar Kurulu
- ↳ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
- ↳ Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (2005)
- ↳ Kamu Denetçiliği Kurumu (2010)
- ↳ Ekonomik ve Sosyal Konsey (2010)
- ↳ Vakıf Üniversiteleri
- ↳ TBMM dışından da Cumhurbaşkanı seçilebilmesi
- ↳ Cumhurbaşkanı kararnamesi ve olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri

- * **1982 Anayasası**, başlangıç metni ile başlar. 7 kısım, 177 madde ve 21 geçici maddeden oluşur.
  - ↳ I. Kısım; genel hükümler,
  - ↳ II. Kısım; temel hak ve hürriyetler,
  - ↳ III. Kısım; cumhuriyetin organları,
  - ↳ IV. Kısım; mali ve ekonomik hükümler,
  - ↳ V. Kısım; çeşitli hükümler,
  - ↳ VI. Kısım; geçici hükümler,
  - ↳ VII. Kısım; son hükümlerden oluşmaktadır.
- * Başlangıç metni, 177 madde ve 21 geçici madde Anayasa metnine dahildir. Ancak maddelerin sıralanışını gösteren **madde kenar başlıkları** anayasa metnine dahil değildir.

1961 Anayasası ile 1982 Anayasası Karşılaştırması

1961 Anayasası	1982 Anayasası
Askerî darbe sonucu hazırlanmıştır.	Askerî darbe sonucu hazırlanmıştır.
Bir tarafında askerlerin olduğu kurucu Meclis tarafından hazırlanmıştır.	Bir tarafında askerlerin olduğu Kurucu Meclis tarafından hazırlanmıştır.
Halkoyuna sunulmuştur.	Halkoyuna sunulmuştur.
Temsilciler Meclisi daha temsili niteliktedir. Tek bir parti (Demokrat Parti) dışında diğer siyasi partiler Anayasanın hazırlanmasına katılmışlardır.	Danışma Meclisi daha az temsili niteliktedir. Hiçbir siyasi parti anayasanın hazırlanmasına katılmamıştır.
Anayasa hazırlanma sürecince sadece tek bir parti (Demokrat Parti) kapatılmıştır.	Anayasa hazırlanma sürecince tüm siyasi partiler kapatılmıştır.
İnsan haklarına dayalı devlet ilkesini benimsemiştir.	İnsan haklarına saygılı devlet ilkesini benimsemiştir.
Millî devlet ilkesi benimsenmiştir.	Atatürk milliyetçiliği ilkesi benimsenmiştir.

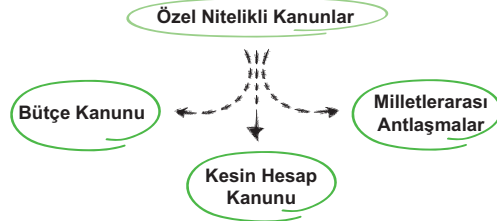

Cumhurbaşkanının kanunları veto yetkisi mutlak değil güçleştirici vetodur. Meclisin üye tamsayısının salt çoğunluğu ile aynen kabul ettiği kanunları Cumhurbaşkanı yayımlamak zorundadır.

Not

Kanunların Yürürlüğe Girmesi

- ✓ 10 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre, ayrıca bir yürürlük tarihi belirtilmeyen kanunlar, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve yönetmelikler Resmî Gazete'de yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

I. Bütçe ve Kesin Hesap Kanunu

- ✓ Kamu idarelerinin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır. Mali yıl başlangıcı ile merkezi yönetim bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü ile yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller kanunla düzenlenir.
- ✓ Bütçe Kanunu'na, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.
- ✓ **Cumhurbaşkanı** bütçe kanun teklifini, mali yılbaşından **en az yetmiş beş gün önce**, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar. Bütçe teklifi Bütçe Komisyonunda görüşülür.
- ✓ Komisyonun **elli beş gün içinde** kabul edeceği metin Genel Kurulda görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.
- ✓ Bütçe Kanunu'nun süresinde yürürlüğe konulamaması hâlinde, geçici Bütçe Kanunu çıkarılır. Geçici Bütçe Kanunu'nun da çıkarılamaması durumunda, yeni Bütçe Kanunu kabul edilinceye kadar bir önceki yılın bütçesi yeniden değerlendirme oranına göre artırılarak uygulanır.
- ✓ Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Genel Kurulda kamu idare bütçeleri hakkında düşüncelerini her bütçenin görüşülmesi sırasında açıklarlar, gider artırıcı veya gelirleri azaltıcı önerilerde bulunamazlar.
- ✓ Genel Kurulda kamu idare bütçeleri ile değişiklik önerileri, üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oylanır. Merkezi yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek tutarın sınırını gösterir.
- ✓ Harcanabilecek tutarın Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile aşılabileceğine dair Bütçe Kanununa hüküm konulamaz. Cari yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik teklifleri ile cari ve izleyen yılların bütçelerine mali yük getiren tekliflerde, öngörülen giderleri karşılayabilecek mali kaynak gösterilmesi zorunludur.